

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (peti senat)

z dne 16. februarja 2017*

„Predhodno odločanje — Boj proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih — Direktiva 2011/7/EU — Trgovinski posli med zasebnimi podjetji in javnimi organi — Nacionalna ureditev, ki takojšnjo izterjavo glavnice terjatve pogojuje z odpovedjo obrestim za zamudo pri plačilu in nadomestilu za stroške izterjave“

V zadevi C-555/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 6 de Murcia (upravno sodišče št. 6 v Murcia, Španija) z odločbo z dne 20. novembra 2014, ki je na Sodišče prispela 3. decembra 2014, v postopku

IOS Finance EFC SA

proti

Servicio Murciano de Salud,

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi J. L. da Cruz Vilaça, predsednik senata, A. Tizzano (poročevalec), podpredsednik Sodišča, M. Berger, sodnica, A. Borg Barthet in E. Levits, sodnika,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,

sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 2. marca 2016,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za IOS Finance EFC SA J. Tornos Mas, odvetnik,
- za špansko vlado A. Rubio González, agent,
- za nemško vlado T. Henze in J. Möller, agenta,
- za Evropsko komisijo G. Wilms, D. Loma-Osorio Lerena, E. Sanfrutos Cano, A.C. Becker in M. Šimerdová, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 12. maja 2016

* Jezik postopka: španščina.

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive 2011/7/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 2011 o boju proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih (UL 2011, L 48, str. 1).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo IOS Finance EFC SA (v nadaljevanju: IOS Finance) in Servicio Murciano de Salud (zdravstvena služba avtonomne skupnosti regije Murcia, Španija), ker je zadnjenavedena družbi IOS Finance zavrnila, da bi ji poleg glavnice plačala tudi zamudne obresti in stroške izterjave, ki jih je ta družba zahtevala na podlagi računov, ki niso bili plačani ob zapadlosti.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 1, 12, 16 in 28 Direktive 2011/7 je navedeno:
 - „(1) Potrebni je več vsebinskih sprememb Direktive 2000/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. junija 2000 o boju proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih [(UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 226)]. Zaradi jasnosti in racionalizacije je zaželeno, da se zadevne določbe prenovijo.
 - [...]
 - (12) Zamude pri plačilih predstavljajo kršenje pogodbe, kar je postalo finančno ugodno za dolžnike v večini držav članic zaradi nizkih ali neobstojećih obrestnih mer, ki se zaračunajo za zamude pri plačilih, in/ali dolgotrajnih postopkov pravnega varstva. Potreben je odločen premik h kulturi takojšnjega plačevanja, pri čemer bi bilo treba izključitev pravice do zaračunavanja obresti vedno obravnavati kot skrajno nepošten pogodbeni pogoj ali poslovno prakso, da bi preobrnili ta trend in odvrčali od zamud pri plačilih. Tak premik bi moral zajemati tudi uvedbo posebnih določb o plačilnih rokih in nadomestilih upnikom za nastale stroške ter med drugim domnevo, da je izključitev pravice do nadomestila za stroške izterjave skrajno nepoštena.
 - [...]
 - (16) Ta direktiva ne bi smela upnika zavezovati, da zahteva obresti za zamudo pri plačilu. [...]
 - [...]
 - (28) Ta direktiva bi morala prepovedati zlorabo pogodbene svobode v škodo upnika. Posledično pogodbeni pogoj ali praksa glede datuma ali roka plačila, obrestne mere za zamudo pri plačilu ali nadomestila stroškov izterjave, ki ni utemeljen s pogoji, ki veljajo za dolžnika, ali ne služi predvsem temu, da si dolžnik pridobi dodatno likvidnost na račun upnika, lahko šteje za tako zlorabo. Zaradi tega [...] bi se moral vsak pogodbeni pogoj ali praksa, ki močno odstopa od dobre trgovske prakse in je v nasprotju z dobro vero in pravičnim ravnanjem, šteti za nepoštenega do upnika. Zlasti bi bilo treba popolno izključitev pravice do zaračunavanja obresti vedno obravnavati kot skrajno nepošteno, za izključitev pravice do nadomestila za stroške

izterjave pa domnevati, da je skrajno nepoštena. Ta direktiva ne bi smela vplivati na nacionalne določbe v zvezi z načinom sklepanja pogodb ali z veljavnostjo pogodbenih pogojev, ki so nepošteni do dolžnika.“

4 Člen 1 te direktive, naslovljen „Vsebina in področje uporabe“, v odstavku 1 določa:

„Cilj te direktive je boj proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih [...]“

5 Člen 4 navedene direktive, naslovljen „Posli med podjetji in javnimi organi“, v odstavku 1 določa:

„Države članice zagotovijo, da je v trgovinskih poslih, kjer je dolžnik javni organ, upnik po preteku roka, opredeljenega v odstavkih 3, 4 ali 6, upravičen do zakonskih obresti za zamudo pri plačilu, ne da bi bilo potrebno opozorilo, kadar so izpolnjeni naslednji pogoji:

(a) upnik je izpolnil svoje pogodbene in zakonske obveznosti, in

(b) upnik dolgovanega zneska ni prejel pravočasno, razen če dolžnik ni odgovoren za zamudo.“

6 Člen 6 iste direktive, naslovljen „Nadomestilo stroškov izterjave“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da je upnik upravičen od dolžnika prejeti najmanj fiksni znesek 40 EUR, kadar v trgovinskih poslih obresti za zamudo pri plačilu zapadejo v plačilo v skladu s členom 3 ali 4.

2. Države članice zagotovijo, da fiksni znesek iz odstavka 1 zapade v plačilo, ne da bi bilo potrebno opozorilo in kot nadomestilo za upnikove lastne stroške izterjave.

3. Upnik je poleg fiksne zneska iz odstavka 1 upravičen zahtevati razumno nadomestilo od dolžnika za kakršne koli stroške izterjave, nastale zaradi dolžnikove zamude pri plačilu, ki so višji od fiksne zneska. To bi lahko vključevalo med drugim stroške za najem odvetnika ali agencije za izterjavo dolgov.“

7 Člen 7 Direktive 2011/7, naslovljen „Nepošteni pogodbeni pogoji in prakse“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da je pogodbeni pogoj ali praksa glede dneva plačila ali plačilnega roka, obrestne mere za zamudo pri plačilu ali nadomestila stroškov izterjave bodisi neizvršljiv bodisi razlog za zahtevo odškodnine, če je skrajno nepošten do upnika.

Pri ugotavljanju, ali je pogodbeni pogoj ali praksa skrajno nepošten do upnika v smislu prvega pododstavka, se upoštevajo vse okoliščine primera, vključno z:

(a) kakršnim koli velikim odstopanjem od dobre poslovne prakse, kar je v nasprotju z dobro vero in poštenim ravnanjem;

(b) naravo proizvoda ali storitve, ter

(c) vprašanjem, ali ima dolžnik kakršen koli objektiven razlog za odstopanje od zakonske obrestne mere za zamudo pri plačilu, plačilnega roka iz člena 3(5), točke (a) člena 4(3), člena 4(4) in člena 4(6) ali od fiksne zneska iz člena 6(1).

2. Za namen odstavka 1 se pogodbeni pogoj ali praksa, ki izključuje obresti za zamudo pri plačilu, obravnava kot skrajno nepošten.

3. Za namen odstavka 1 se za pogodbeni pogoj ali prakso, ki izključuje nadomestilo za stroške izterjave iz člena 6, domneva, da je skrajno nepošten.

[...]"

Španska zakonodaja

- 8 Iz spisa, ki je bil predložen Sodišču, je razvidno, da je španski zakonodajalec od leta 2012 za omejeno obdobje uvedel „izredni mehanizem za financiranje plačil dobaviteljem“, da bi se začele odpravljati zamude pri plačilu, ki so jih zaradi gospodarske krize avtonomne skupnosti in lokalni subjekti nakopičili v razmerju do svojih dobaviteljev (v nadaljevanju: izredni mehanizem za financiranje). V skladu s pravili delovanja navedenega mehanizma v bistvu dobavitelji, ki se vključijo v ta mehanizem, v zameno za takojšnje plačilo glavnice dolga soglašajo s tem, da se odpovejo akcesornim zneskom, ki so dolgovani, ker zadevni organi javne uprave niso spoštovali rokov za plačilo, vključno zlasti z obrestmi za zamudo pri plačilu in nadomestilom za stroške izterjave.
- 9 V zvezi s tem natančneje člen 6 Real Decreto-ley 8/2013 de medidas urgentes contra la morosidad de las administraciones públicas y de apoyo a entidades locales con problemas financieros (kraljeva uredba-zakon 8/2013 o nujnih ukrepih proti zamudam pri plačilih organov javne uprave in o podpori lokalnim subjektom s finančnimi težavami) z dne 28. junija 2013 (BOE št. 155 z dne 29. junija 2013, str. 48782), naslovljen „Učinki plačila neplačanih obveznosti“, določa:

„Posledica plačila v korist dobavitelja je ugasnitev dolga, ki ga avtonomna ali lokalna skupnost dolguje dobavitelju, glede na primer, kar zadeva glavnico, obresti, pravnne stroške in katere koli druge dodatne stroške.“
- 10 Pred to kraljevo uredbo-zakonom 8/2013 je bila z Real Decreto-ley 4/2013 de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo (kraljeva uredba-zakon 4/2013 o ukrepih za podporo podjetnikom, spodbujanje rasti in ustvarjanje delovnih mest) z dne 22. februarja 2013 (BOE št. 47 z dne 23. februarja 2013, str. 15219) Direktiva 2011/7 prenesena v špansko pravo.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 11 Med letoma 2008 in 2013 je več družb zdravstvenim ustanovam, ki spadajo v okvir zdravstvene službe avtonomne skupnosti regije Murcia, dobavilo blago in storitve, ki pa jih ta služba ni plačala.
- 12 Te družbe so zato odstopile nekatere od zadevnih terjatev družbi IOS Finance, ki je septembra 2013 od te zdravstvene službe zahtevala plačilo tako glavnice teh terjatev kot tudi zamudnih obresti in nadomestila za nastale stroške izterjave.
- 13 Ker navedena zdravstvena služba teh zneskov ni plačala, se je družba IOS Finance vključila v izredni mehanizem za financiranje, kar ji je omogočilo, da je prejela zgolj plačilo glavnice terjatev.
- 14 Družba IOS Finance je maja 2014 vložila tožbo pri predložitvenem sodišču, s katero je predlagala, naj se tej zdravstveni službi naloži, da ji plača zahtevane zneske, ki ustrezajo zamudnim obrestim in nadomestilu za stroške izterjave.
- 15 Družba IOS Finance v utemeljitev svoje tožbe zatrjuje, prvič, da se ni mogoče odpovedati terjatvam, katerih dolжник je javna uprava. Sklicuje se, drugič, na nezdružljivost kraljeve uredbe-zakona 8/2013 s pravom Unije in, tretjič, na neposredni učinek Direktive 2011/7 v delu, v katerem ta direktiva določa, da so pogodbeni pogoji ali prakse, ki izključujejo obresti za zamude pri plačilih in nadomestilo za stroške izterjave, skrajno nepošteni.

- 16 Zdravstvena služba avtonomne skupnosti regije Murcia je predlagala zavrnitev tožbe, ker je na eni strani vključitev v izredni mehanizem za financiranje prostovoljna in ker na drugi strani do odpovedi navedenim obrestim in navedenemu nadomestilu ni prišlo pred nastankom dolga, temveč po tem, ko je ta dolg nastal in ni bil plačan.
- 17 Predložitveno sodišče priznava, da vključitev v izredni mehanizem za financiranje ni obvezna in da lahko upniki, ki ne želijo prejeti le plačila zneska glavnice, temveč tudi plačilo zamudnih obresti in nadomestila za stroške izterjave, vedno vložijo tožbo. Vendar pa se sprašuje, ali pravo Unije in natančneje člen 7(2) in (3) Direktive 2011/7 prepovedujeta, da bi se izterjava glavnice terjatve pogojevala z odpovedjo zamudnim obrestim in nadomestilu za stroške izterjave.
- 18 V teh okoliščinah je Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 6 de Murcia (upravno sodišče št. 6 v Murcia, Španija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„Ob upoštevanju členov 4(1), 6 ter 7(2) in (3) [Direktive 2011/7]:

1. Ali je treba člen 7(2) Direktive 2011/7 razlagati tako, da država članica izterjave dolgovane glavnice ne more pogojevati z odpovedjo zamudnim obrestim?
2. Ali je treba člen 7(3) Direktive 2011/7 razlagati tako, da država članica izterjave dolgovane glavnice ne more pogojevati z odpovedjo stroškom izterjave?
3. Če je odgovor na ti vprašanji pritrdilen, ali se dolжник – kadar je to javni naročnik – lahko sklicuje na avtonomijo volje strank, da bi se izognil obveznosti plačila zamudnih obresti in stroškov izterjave?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Uvodne ugotovitve

- 19 Najprej je treba poudariti, da se po mnenju Komisije za položaj iz postopka v glavni stvari ne uporabi Direktiva 2011/7, temveč Direktiva 2000/35, tako da bi bilo treba v nasprotju s tem, kar izhaja iz predložitvene odločbe, na postavljena vprašanja odgovoriti glede na zadnjenavedeno direktivo.
- 20 Vendar pa presoja, ki jo je v zvezi s tem navedla Komisija, izhaja iz njene lastne razlage določb nacionalnega prava, ki so vsebovane zlasti v kraljevi uredbi-zakonu 4/2013 in s katerimi je bila Direktiva 2011/7 prenesena v španski pravni red.
- 21 V skladu z ustaljeno sodno prakso pa Sodišče ni pristojno za to, da bi se v okviru odločanja o predlogu za sprejetje predhodne odločbe izreklo o razlagi nacionalnih določb niti da bi presojalo o tem, ali jih predložitveno sodišče pravilno razlaga. Le nacionalna sodišča so namreč pristojna za razlago nacionalnega prava (sodba z dne 27. oktobra 2016, Audace in drugi, C-114/15, EU:C:2016:813, točka 65 in navedena sodna praksa).
- 22 Ker predložitveno sodišče iz svoje razlage španskega prava sklepa, da se za dejansko stanje iz postopka v glavni stvari uporabi Direktiva 2011/7, je treba odgovoriti na vprašanja za predhodno odločanje, kakor jih je postavilo navedeno sodišče.

Prvo in drugo vprašanje

- 23 Predložitveno sodišče s prvim in drugim vprašanjem, ki ju je treba preučiti skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba Direktivo 2011/7 in zlasti njen člen 7(2) in (3) razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je ta v postopku v glavni stvari, ki omogoča, da se upnik v zameno za takojšnje plačilo zneska glavnice zapadlih terjatev odpove temu, da bi zahteval obresti za zamudo pri plačilu in nadomestilo za stroške izterjave.
- 24 Za odgovor na ti vprašanji je treba poudariti, da je v skladu s členom 1(1) Direktive 2011/7 cilj te direktive boj proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih, pri čemer je ta zamuda v skladu z uvodno izjavo 12 te direktive kršitev pogodbe, ki je zlasti zaradi nizkih ali neobstoječih obrestnih mer, ki se zaračunajo za zamude pri plačilih, postala finančno ugodna za dolžnike.
- 25 Vendar se z Direktivo 2011/7 za doseganje tega cilja ne določa popolna uskladitev vseh pravil v zvezi z zamudami pri plačilih v trgovinskih poslih (glej po analogiji z Direktivo 2000/35 sodbo z dne 15. decembra 2016, Nemeč, C-256/15, EU:C:2016:954, točka 46 in navedena sodna praksa).
- 26 Kot Direktiva 2000/35 namreč tudi Direktiva 2011/7 določa le nekatera pravila na tem področju, med katerimi so pravila v zvezi z obrestmi za zamudo pri plačilu.
- 27 V zvezi s tem morajo države članice v skladu s členoma 4(1) in 6 Direktive 2011/7 zagotoviti, da je v trgovinskih poslih, kjer je dolžnik javni organ, upnik, ki je izpolnil svoje obveznosti in ki ob zapadlosti ni prejel dolgovanega zneska, upravičen do obresti za zamudo pri plačilu in do nadomestila za lastne stroške izterjave, razen če dolžnik ni odgovoren za zamudo.
- 28 V ta namen člen 7(1) navedene direktive državam članicam sicer nalaga, da zagotovijo, da je pogodbeni pogoj ali praksa glede med drugim obrestne mere za zamudo pri plačilu ali nadomestila za stroške izterjave bodisi neizvršljiv bodisi razlog za zahtevo odškodnine, če je skrajno nepošten do upnika. Ta člen 7 poleg tega določa, da je treba vsak pogodbeni pogoj ali prakso, ki izključuje plačilo teh obresti ali nadomestila za stroške izterjave, v skladu z odstavkom 2 navedenega člena obravnavati kot skrajno nepošteno oziroma zanjo to v skladu z odstavkom 3 istega člena domnevati.
- 29 Vendar iz teh določb izhaja, da so omejene na zagotavljanje, da se v okoliščinah, določenih med drugim v členih 4(1) in 6 Direktive 2011/7, upniku prizna pravica zahtevati obresti za zamudo pri plačilu in nadomestilo za stroške izterjave. Kot izhaja iz uvodne izjave 28 navedene direktive, je namen nemožnosti pogodbene izključitve take pravice preprečiti zlorabo pogodbene svobode v škodo upnika, ki se tej ob sklenitvi pogodbe ne more odreči.
- 30 Povedano drugače, cilj člena 7(2) in (3) Direktive 2011/7 je, da se prepreči, da bi do tega, da se upnik odpove obrestim za zamudo pri plačilu ali nadomestilu za stroške izterjave, prišlo s sklenitvijo pogodbe, torej ob izvrševanju pogodbene svobode upnika in torej takrat, ko obstaja morebitno tveganje, da bi dolžnik to svobodo zlorabil v škodo upnika.
- 31 Kadar pa so pogoji, določeni z Direktivo 2011/7, izpolnjeni in so obresti za zamudo pri plačilu in nadomestilo za stroške izterjave zapadli, kot je to v postopku v glavni stvari, mora upnik ob upoštevanju svoje pogodbene svobode ostati zmožen odpovedati se zneskom, dolgovanim iz naslova navedenih obresti in nadomestila, zlasti v zameno za takojšnje plačilo zneska glavnice.
- 32 To med drugim potrjuje uvodna izjava 16 te direktive, v kateri je pojasnjeno, da ta direktiva ne bi smela upnika zavezovati, da zahteva obresti za zamudo pri plačilu.
- 33 Zato iz Direktive 2011/7, kot poudarja generalna pravobranilka v točki 62 sklepnih predlogov, ne izhaja, da nasprotuje temu, da bi se upnik svobodno odpovedal pravici, da zahteva obresti za zamudo pri plačilu in nadomestilo za stroške izterjave.

- 34 Kljub temu za tako odpoved velja pogoj, da je bila dejansko sprejeta svobodno, tako da ne sme kot taka pomeniti zlorabe pogodbene svobode upnika, ki bi jo bilo mogoče pripisati dolžniku.
- 35 V primeru, kot je obravnavani, se je treba za presojo, ali je bila odpoved svobodna, prepričati, ali je imel upnik dejansko na voljo vsa učinkovita pravna sredstva, da bi, če bi to želel, zahteval plačilo celotne terjatve, vključno z obrestmi za zamudo pri plačilu in nadomestilom za stroške izterjave, kar mora preveriti predložitveno sodišče.
- 36 Ob upoštevanju vsega navedenega je treba na prvo in drugo vprašanje odgovoriti, da je treba Direktivo 2011/7 in zlasti njen člen 7(2) in (3) razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je ta v postopku v glavni stvari, ki omogoča, da se upnik v zameno za takojšnje plačilo zneska glavnice zapadlih terjatev odpove temu, da bi zahteval obresti za zamudo pri plačilu in nadomestilo za stroške izterjave, če je taka odpoved sprejeta svobodno, kar mora preveriti nacionalno sodišče.

Tretje vprašanje

- 37 Ob upoštevanju navedenega ni treba odgovoriti na tretje vprašanje, saj je bilo to postavljeno samo za primer, da bi bil odgovor na prvo in drugo vprašanje pritrdilen.

Stroški

- 38 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

Direktivo 2011/7/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 2011 o boju proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih in zlasti njen člen 7(2) in (3) je treba razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je ta v postopku v glavni stvari, ki omogoča, da se upnik v zameno za takojšnje plačilo zneska glavnice zapadlih terjatev odpove temu, da bi zahteval obresti za zamudo pri plačilu in nadomestilo za stroške izterjave, če je taka odpoved sprejeta svobodno, kar mora preveriti nacionalno sodišče.

Podpisi